

**Bureauonderzoek en Inventariserend
veldonderzoek – verkennende en karterende
fase**

Oude Rijksweg, Rouveen gemeente Staphorst (OV).

juli 2018

Versie 1.1 (concept)

In opdracht van:
B+O Landschap en Stedenbouw B.V.
Gasgracht 3
7941 KG Meppel

Colofon

Laagland Archeologie Rapport 187

Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek – verkennende en karterende fase Oude Rijksweg te Rouveen, gemeente Staphorst (OV)

Auteur: Erwin Brouwer

In opdracht van: B+O Landschap en Stedenbouw B.V.

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

Status rapport: Versie 1.1 (concept)
Controle: J.A.M. Oude Rengerink

Autorisatie: J.A.M. Oude Rengerink

ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie V.O.F
Virulyweg 21F
7602 RG Almelo

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl
KvK-Nummer: 60294418

© Laagland Archeologie V.O.F, Almelo, juli 2018

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie V.O.F. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft in juli 2018 een Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende en karterende fase uitgevoerd aan de Oude Rijksweg te Rouveen. Het onderzoek vond plaats in verband met de ruimtelijke procedure vanwege het voornemen het bestaande gebouw te slopen. Elders in het bouwperceel wordt een nieuwe woning gebouwd. De sloop en nieuwbouw gaat gepaard met bodemverstoring. Hierdoor kunnen eventueel aanwezige archeologische resten worden aangetast.

Het bureauonderzoek had tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen. Hiertoe zijn een aantal onderzoeksvragen opgesteld (zie paragraaf 1.6). Op basis van het bureauonderzoek worden resten uit de prehistorie verwacht in de top van het onderliggende dekzand (middelhoge verwachting). Op de kadastrale kaart van 1832 is bebouwing aangegeven nabij het plangebied. Op deze locatie is rond 1870 de huidige boerderij gebouwd. Waarschijnlijk was de voorganger ouder, vermoedelijk 18^e, misschien zelfs 17^e eeuws. In het plangebied kunnen resten van bebouwing worden verwacht. Het gaat daarbij vermoedelijk om bijgebouwtjes, terreininrichting, waterputten, beer- en afvalkuilen en dergelijke.

Het verkennende en booronderzoek had tot doel het verwachtingsmodel te toetsen en zonodig aan te vullen. De karterende boringen hadden tot doel eventuele vindplaatsen op te sporen. Ook hiertoe zijn onderzoeksvragen opgesteld (paragraaf 5.2).

In enkele boringen is een min of meer intacte podzolbodem in het dekzand aangetroffen. Karterende boringen hebben echter geen vindplaatsen opgeleverd. Hoger in het profiel komen eerdachtige lagen voor. In dit niveau zijn resten uit de nieuwe tijd te verwachten. De karterende boringen hebben echter geen aanwijzingen hiervoor opgeleverd.

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek wordt geadviseerd geen archeologisch vervolgonderzoek in het plangebied uit te voeren. De implementatie van dit advies is in handen van de bevoegde overheid, de gemeente Staphorst.

De gemeente wordt hierin vertegenwoordigd door haar deskundige, de heer A. Vissinga (regio-archeoloog), 038 – 421 32 57, mail albert.vissinga@hetoversticht.nl.

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding onderzoek	7
1.2 Afbakening plan- en onderzoeksgebied	7
1.3 Administratieve gegevens	8
1.4 Huidige situatie en toekomstig gebruik	9
1.5 Gemeentelijk beleid	11
1.6 Onderzoeksdoel	11
2 Inventarisatie	12
2.1 Inleiding	12
2.2 Landschappelijke ontwikkeling	12
2.3 Archeologie	13
2.3.1 Bekende archeologische waarden	13
2.3.2 Gemeentelijke verwachtingskaart	13
2.3.3 Eerder archeologisch onderzoek	13
2.4 Historie	13
3 Conclusie	17
4 Verwachtingsmodel	19
5 Veldonderzoek	21
5.1 Beschrijving onderzoeksmethodiek	21
5.2 Vraagstelling	21
5.3 resultaten: lithologie, lithogenese en bodemontwikkeling	23
5.4 Resultaten: archeologie	24
6 Conclusie en verwachting	25
7 Selectieadvies	27
literatuur	28
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	29
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	30
BIJLAGE 3 Archeolandschappelijke eenhedenkaart	31
BIJLAGE 4 Actueel Hoogtebestand Nederland	32
BIJLAGE 5 Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart	33
BIJLAGE 6 Bodemkaart	34
BIJLAGE 7 Waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen	35
BIJLAGE 8 Boorpuntenkaart veldonderzoek	36
BIJLAGE 9 Boorstaten veldonderzoek	37

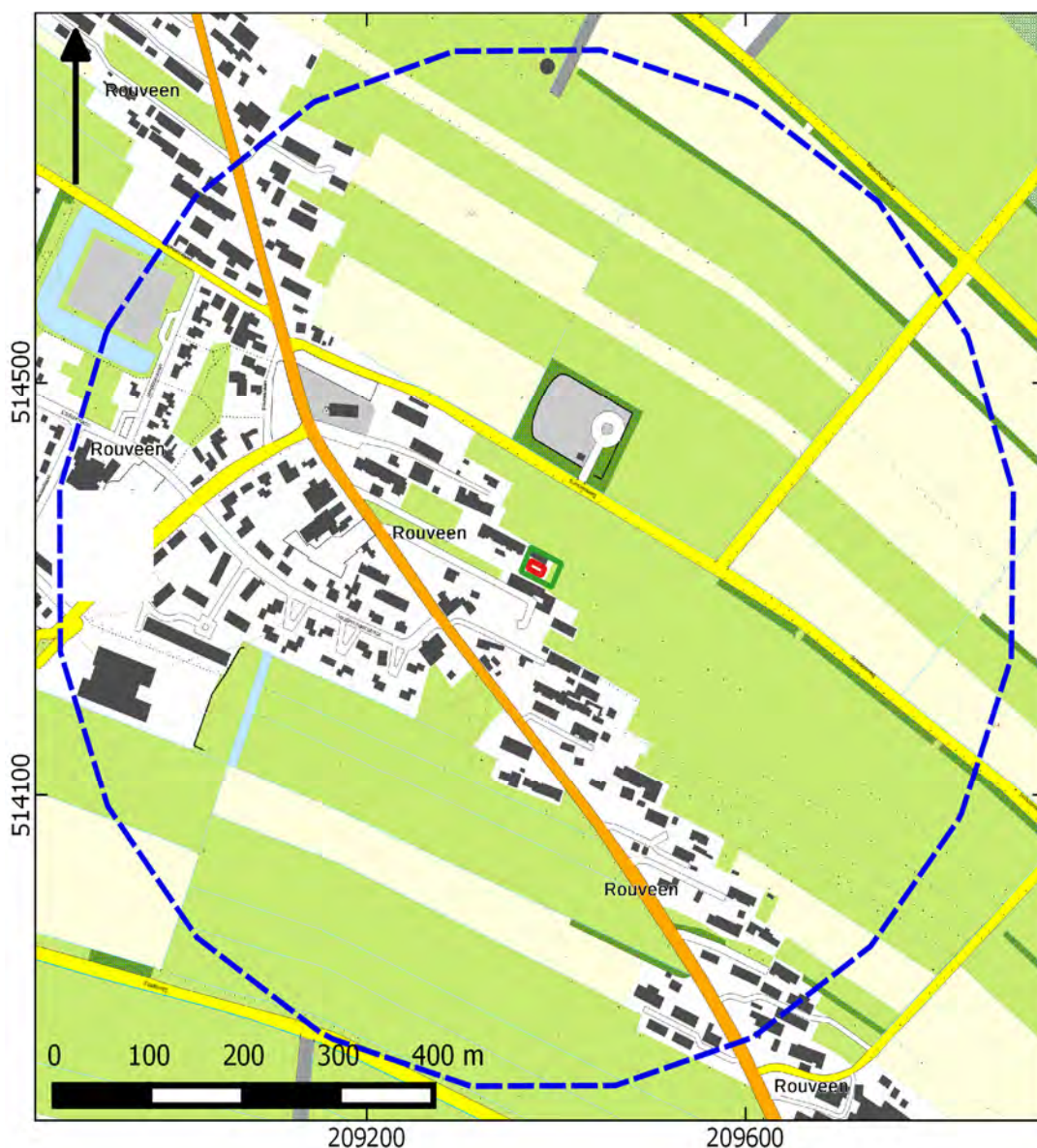
HOOFDSTUK 1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING ONDERZOEK

De aanleiding voor het onderzoek vormt de geplande herontwikkeling van de locatie aan de Oude Rijksweg 459 te Rouveen. De herontwikkeling omvat een bestemmingsverandering van een agrarische bedrijfsvoering naar een woonfunctie. Daartoe wordt de bestaande boerderij gesplitst. Een aantal bestaande opstallen op het terrein worden verwijderd en op een nog onbebouwd deel van het erf wordt een nieuwe vrijstaande woning gerealiseerd. Voor wat betreft archeologie zijn de sloopactiviteiten en nieuwbouw van belang, aangezien deze werkzaamheden met bodemverstoring gepaard gaan. De gemeente Staphorst heeft een eigen archeologiebeleid. Op basis van het bestemmingsplan dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden om aan te tonen dat eventueel aanwezige archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad door de geplande bouwactiviteiten.

1.2 AFBAKENING PLAN- EN ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied betreft de Oude Rijksweg 451 in Rouveen, gemeente Staphorst (OV), zie onderstaande afbeelding.

Afbeelding 1. Ligging van de nieuwe vrijstaande woning (rood), bouwblok (groen) en onderzoeksgebied (blauw).

Het plangebied heeft een omvang van ongeveer 910 m². Voor een beter begrip van de bodemkundige omstandigheden en de archeologie van de planlocatie is een groter gebied bestudeerd. Een zone van 500 m rondom het plangebied wordt voldoende geacht om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen. Deze zone wordt aangeduid als 'onderzoeksgebied'.

1.3 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

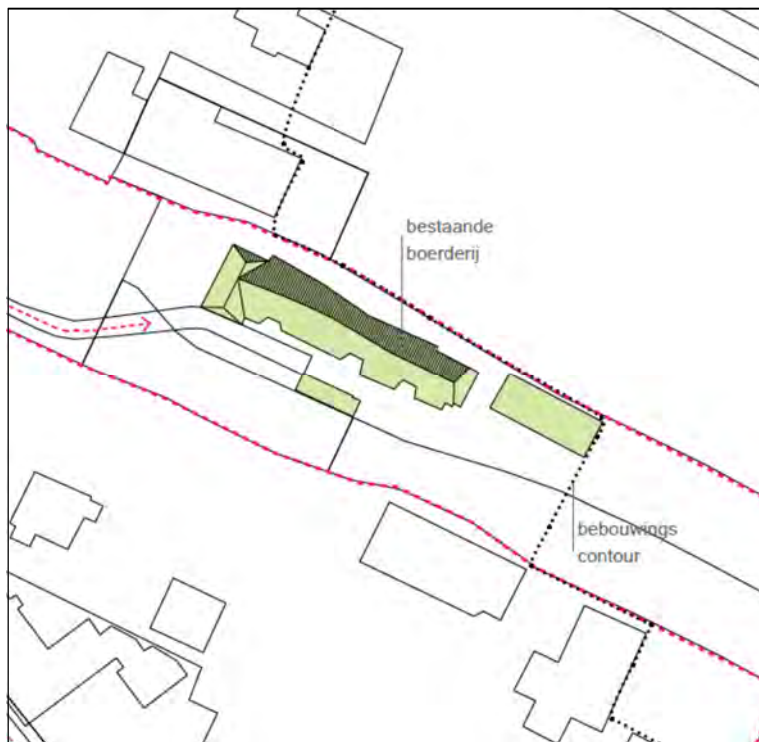
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Provincie	Overijssel
Gemeente	Staphorst
Plaats	Rouveen

Toponiem	Oude Rijksweg
Laagland Archeologie projectnummer	ROOU1802
Datum conceptrapportage	23-07-2018
Datum definitief rapport	
XY-coördinaten	209375/514330
	209390/514320
	209370/514320
	209385/514315
Oppervlakte/lengte plangebied	910 m2
Kaartblad	21D
Datering	late middeleeuwen - nieuwe tijd
Complextype	nederzetting
Onderzoeksmeldingsnr	4619928100
AMK-terrein	n.v.t.
Vondstmeldingsnr.	n.v.t.
Type onderzoek	Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase
Opdrachtgever	B+O Landschap en Stedenbouw B.V.
Bevoegde overheid	gemeente Staphorst
Adviseur namens bevoegde overheid	de heer A. Vissinga
Beheer documentatie	Bibliotheek RCE archief Laagland Archeologie vof
Uitvoerder	Laagland Archeologie V.O.F. Virulyweg 21F 7602 RG Almelo 06 51 95 35 53
Projectleider	Erwin Brouwer erwin.brouwer@laaglandarcheologie.nl

Tabel 1. Objectgegevens.

1.4 HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

Het plangebied is momenteel onderdeel van het erf van de boerderij. Binnen het
bouwblok bevindt zich momenteel een schuur. Onderstaande afbeelding toont de
huidige situatie.

Afbeelding 2. Huidige situatie (boven) en nieuwe situatie (onder).

Op dit moment is de concrete invulling van de plannen nog niet bekend. De bodemverstorende werkzaamheden vinden plaats op en rondom de locatie van de nieuw te bouwen woning. De diepte van de ingrepen reikt vermoedelijk niet verder dan 1 m –mv; rioleringen kunnen dieper aangelegd worden.

1.5 GEMEENTELIJK BELEID

Het plangebied ligt in een zone met dubbelbestemming Waarde – Archeologie 3. Bijlage 5 toont een uitsnede van de gemeentelijke archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart. Het plangebied ligt in een zone met een hoge verwachting op resten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd. Bij ingrepen dieper dan 50 cm –mv en met een oppervlakte van minimaal 100 m² is archeologisch onderzoek noodzakelijk. Op de gemeentelijke verwachtings- en beleidsadvieskaart ligt het plangebied tevens grotendeels in een zone met verstoringen. Het gemeentelijk beleid schrijft hier een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek voor om de aard en diepte van de verstoring en de diepte van het archeologisch niveau vast te stellen. De omvang van de geplande verstoringen overschrijdt de hierboven genoemde vrijstellingsgrenzen.

1.6 ONDERZOEKSDOEL

Het uitgevoerde onderzoek behoort tot de eerste fasen in het huidige archeologische onderzoeksproces (zie bijlage 1). Het bureauonderzoek heeft tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen aan de hand van bestaande bronnen, en te bepalen of en zo ja welke delen van het plangebied in aanmerking komen voor vervolgonderzoek. Het verwachtingsmodel wordt getoetst en zo nodig aangevuld door middel van een verkennend en (eventueel) karterend booronderzoek. Op grond van de resultaten van dit onderzoek kan worden beoordeeld of en zo ja, welke vorm van vervolgonderzoek nodig is om de archeologische waarde van het gebied te kunnen vaststellen.

Voor realisering van de doelstelling wordt de volgende vraagstelling gehanteerd:

- *Wat is de fysisch-geografische situatie van het gebied?*
- *Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog intact? Wat is de invloed van de geomorfologische en bodemkundige aspecten van het plangebied op bewoning en gebruik in het verleden?*
- *Welke bekende archeologische waarden (complextype, archeologische periode) bevinden zich in het plan- en onderzoeksgebied?*
- *Wat is bekend over het historisch gebruik van het plangebied?*
- *Wat is de specifieke verwachting van het plangebied ten aanzien van archeologische waarden? (datering, complextype, omvang, diepteligging, gaafheid en conservering, locatie, uiterlijke kenmerken (artefacten en type indicatoren), mogelijke verstoringen)?*

HOOFDSTUK 2 INVENTARISATIE

2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de relevante landschappelijke ontwikkeling en huidige bodemkundige situatie beschreven. Tevens wordt ingegaan op de bekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied en de historische situatie. Voor wat betreft de in de tekst genoemde archeologische perioden wordt verwezen naar bijlage 2.

2.2 LANDSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING

In de laatste fasen van de laatste ijstijd (Weichselien, 116.000 – 11.500 voor heden) werd, net als in elders in grote delen van Nederland, een dik pakket zand afgezet door de wind. Dit dekzand behoort geologisch tot de Formatie van Bortel, Laagpakket van Wierden. Uit paleogeografische kaarten blijkt dat het onderzoeksgebied tussen 3850 en 2750 voor Chr. met veen bedekt raakte. Het veenpakket kon zich tot ver in de nieuwe tijd handhaven. Op de paleografische kaart van 1850 na Chr. ligt het plangebied nog volledig in een zone met veen. Op de archeolandschappelijke eenhedenkaart van de gemeente Staphorst (bijlage 3) ligt het plangebied in een dekzandvlakte, vervlakt door veen.

Op het AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland, zie bijlage 4) ligt het plangebied (de gehele lintvormige kern van Rouveen) wat hoger dan de omgeving. Op basis van de hoogtekaart kan worden aangenomen dat het bewoningslint een gebogen dekzandrug in het landschap volgt, hoewel de meeste hoger gelegen percelen veel later zijn opgehoogd. Er zijn ook percelen afgegraven (zie (bijlage 3)). Voor zover bekend heeft er geen bodemverstoring in het plangebied plaatsgevonden.

Het plangebied ligt middenin het bewoningslint. Bodemkundig ligt het terrein in een zone met moerige eerdgronden met een moerige bovengrond op zand ondieper dan 120 cm -mv (vWz). Deze bodemkundige eenheid ligt als een schiereiland in een zone met laarpodzolgronden (cHn21). Laarpodzolgronden zijn veldpodzolgronden waarop een dun eerddek is ontstaan. Landschappelijk gezien ligt het Pleistocene zand in veldpodzolgronden hoger dan in de moerige eerdgronden met zand, zo hoog zelfs dat bodemvorming in het dekzand is opgetreden. Het eerddek op het Pleistocene zand is vermoedelijk ontstaan door een gebrekkige afbraak van plantmateriaal als gevolg van van een relatief hoge grondwaterstand. Op ongeveer 25 m noordelijk van het plangebied is een bodemkundige boring in DINO-loket geregistreerd.¹ Deze toont een A-horizont (hier gevormd door een opgebrachte zandlaag) met een dikte van 25 cm, gevolgd door een veenlaagje van 20 cm dik. Het

¹ boring BHR000000276433. bron: dinoloket.nl

veenlaagje ligt op een Bh-horizont met een dikte van 45 cm, die op een diepte van 90 cm –mv overgaat in een C-horizont.

2.3 ARCHEOLOGIE

2.3.1 BEKENDE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN

Bijlage 7 toont de locaties van de bekende archeologische waarden en de uitgevoerde archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied. In het plan- en onderzoeksgebied en de omgeving daarvan zijn geen bekende waarden geregistreerd.

2.3.2 GEMEENTELIJKE VERWACHTINGSKAART

Op de gemeentelijke verwachtingskaart (bijlage 5) ligt het plangebied in een zone met een hoge verwachting op resten uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Daarbij is aangegeven dat het terrein tot onbekende diepte is verstoord.

2.3.3 EERDER ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

In de omgeving van het plangebied hebben eerder archeologische onderzoeken plaatsgevonden. De onderzochte locaties zijn afgebeeld in bijlage 7. Onderstaande tabel geeft de belangrijkste resultaten/conclusies van de uitgevoerde onderzoeken.

ONDERZOEKS- NUMMER	SITUERING T.O.V. HET PLANGEBIED	TYPE ONDERZOEK EN RESULTATEN / CONCLUSIES
24990	rondom	bureauonderzoek. Dit betreft een grootschalig onderzoek. Voor het detailniveau van het onderhavige plangebied is dit onderzoek niet relevant.
25590	rondom	booronderzoek, vervolg op het hierboven vermelde bureauonderzoek. Met dit bureauonderzoek is een aantal specifieke trajecten in een groot gebied onderzocht. Nabij het plangebied zijn geen boringen gezet.
60731	circa 225 zuid	bureauonderzoek. ² Er geldt een lage verwachting voor resten uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Tabel 2. Onderzoeksmeldingen in het onderzoeksgebied.

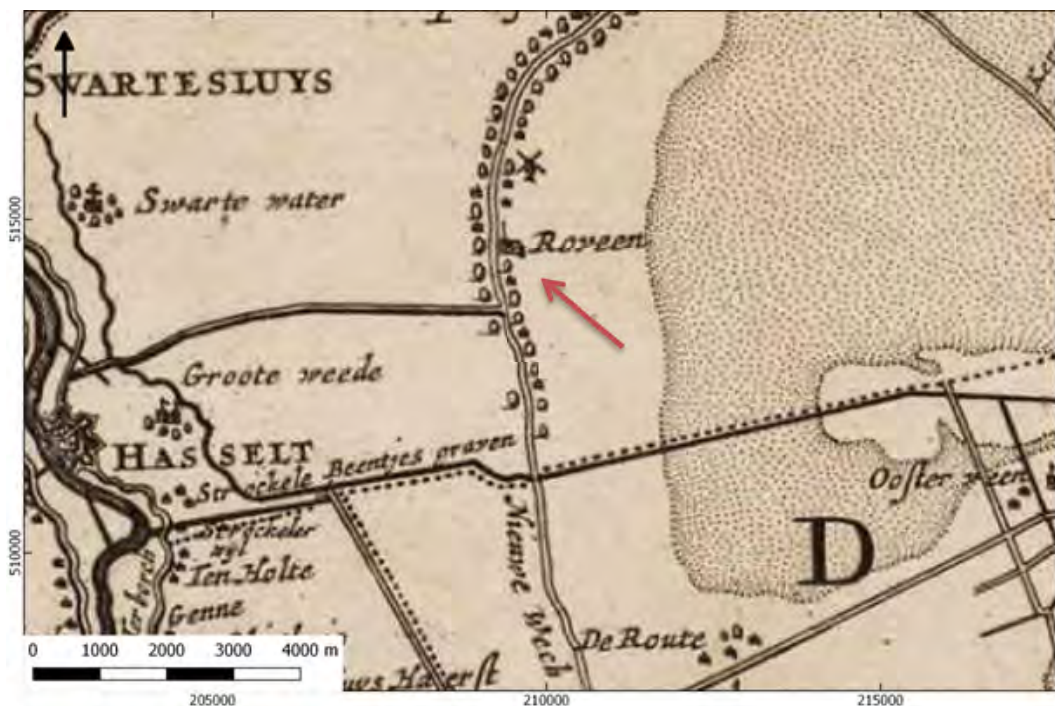
2.4 HISTORIE

² Holl, 2014.

Onderstaande tekst is grotendeels afkomstig uit de achtergrondrapportage van de archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart van Staphorst.

De oudst bekende vermelding van Rouveen dateert uit 1282. Net als vele veenontginningsdorpen is Rouveen een aantal malen verplaatst, samenhangend met de opstrekende veenontginningen. De eerste fase van Rouveen is vermoedelijk ter hoogte van Zwartewatersklooster ontstaan. De eerste bebouwing hier dateert uit circa 1187.³ Vermoedelijk is de bewoning gestart op kleine veenterpjes in de buurt van de Wijk. De eerste kerk bevond zich bij Zwartewatersklooster, ten westen van het huidige Rouveen. De tweede kerk werd rond 1282 een stuk oostelijker gebouwd ter hoogte van de kruising van de huidige Turfsloot en de Scholenland (nabij de eendenkooi) gebouwd. De tweede bewoningsfase van Rouveen vond plaats op een oude leidijk (Hooijdijk – Huisdijk). De derde bewoningsfase vond weer wat verder naar het oosten plaats en ontstond tussen circa 1300 en 1400 met de bouw van een derde kerk en nederzetting aan het Olde Pad. Rouveen werd voor een derde keer in oostelijke richting verplaatst met de bouw van de vierde en huidige kerk rond 1641 langs de Nieuwe Dijk.

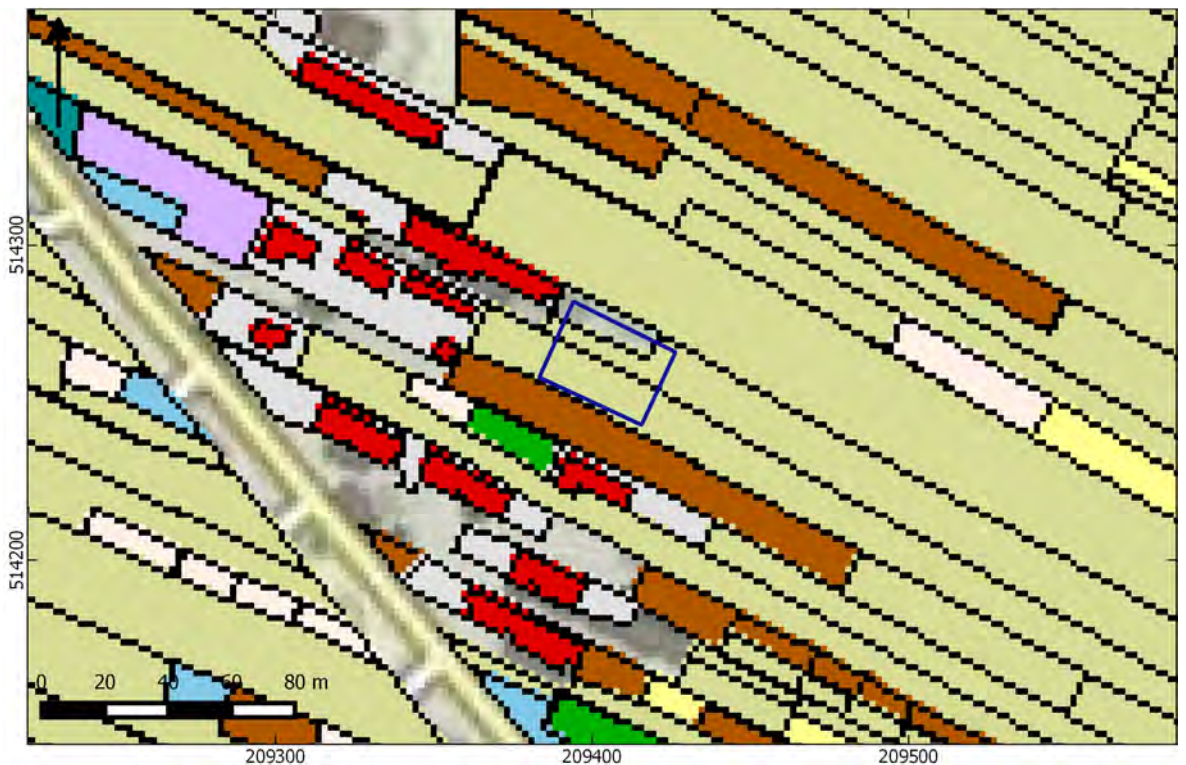
Onderstaande kaart toont een indruk van Rouveen rond 1677. Langs de Nieuwe Dijk (op de kaart aangeduid Nieuwe Wech) de tegenwoordige Oude Rijksweg, een ontginningsas) is dichte bebouwing aangegeven. Aan weerszijden van de ontginningsas is het veen al ontgonnen. Ten oosten komt nog een uitgestrekt veengebied voor, dat in de loop van de latere eeuwen ook zal worden verveend.

Afbeelding 3. Rouveen op de kaart van Nico ten Have (circa 1677). De locatie van het plangebied is bij benadering aangeduid met de rode pijl.

³ Vervloet e.a., 1985: p. 22

Op de eerste kadastrale kaart (circa 1832)⁴ is het plangebied nog niet bebouwd, maar de voorloper van de huidige boerderij is al wel aanwezig. (afbeelding 4). Het terrein is op de OAT (Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel) aangeduid als erf (grasland met bomen). De bijbehorende boerderij is gelegen aan de Statenleidijk (de eerdere benaming van de Oude Rijksweg) en was eigendom van Wicher Hengsteboer. Op de kaart is tevens te zien dat het plangebied wordt doorsneden door een (nog steeds bestaande) perceelsloot. Van belang is dat de boerderij niet direct aan de toenmalige ontginningsas (Statenleidijk/Oude Rijksweg) lag. Dit impliceert dat de boerderij niet tot de oudste generatie van de Rouvener boerderijen behoort, die – voor zover bekend – vrijwel altijd dicht tegen de dijk werden gebouwd. Bij vererving werden bestaande percelen gesplitst en werden achter de oude gebouwen nieuwe boerderijen gebouwd.

Afbeelding 4. Uitsnede uit de eerste kadastrale kaart, circa 1832. De locatie van het plangebied is blauw omlijnd. Geel: hooiland, beige: bouwland, lichtgroen: weideland, donkergroen: bos/opgaand hout, paars: heide, oranje: onverharde weg. Bron: hisgis.nl.

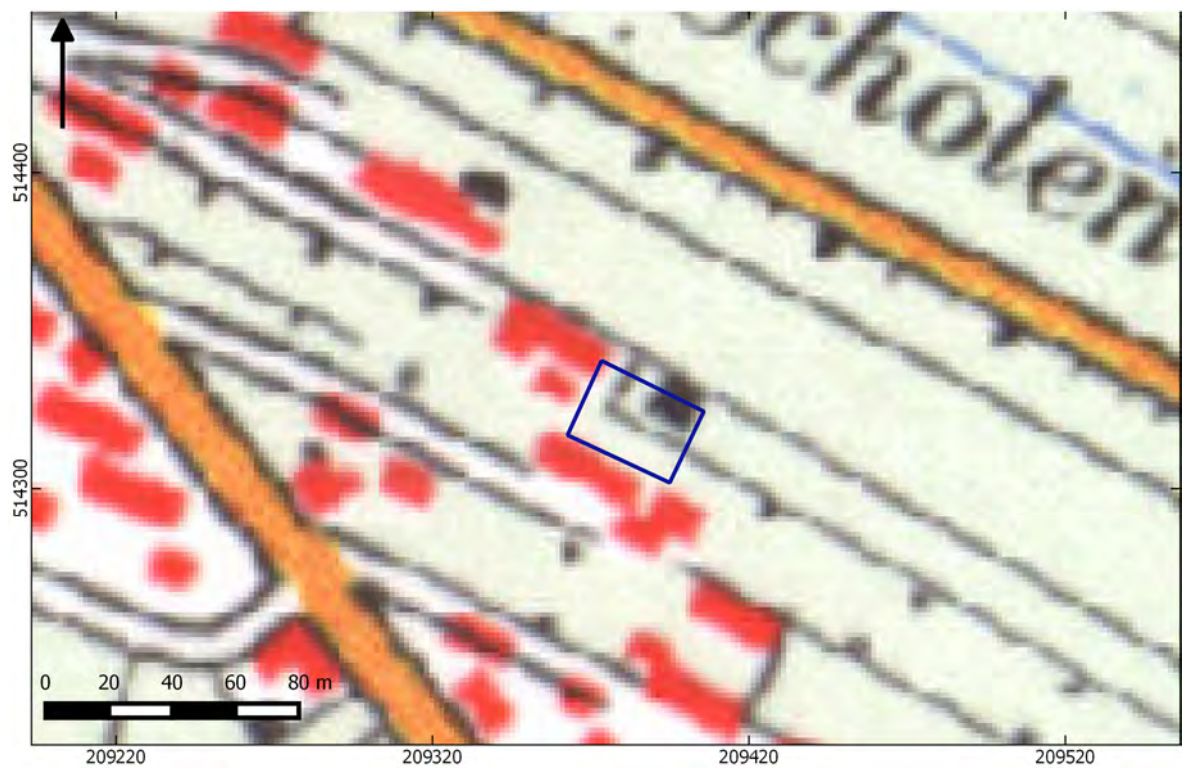
De boerderij komt voor op de monumentenlijst (monumentnr. 34408). Het is omschreven als een boerderij van het Staphorstse type met dwars gebouwd woonhuis.⁵ De huidige boerderij is rond 1870 gebouwd.⁶

Het feitelijke plangebied is aldoor onbebouwd gebleven. Rond 1975 is op de kaart ter hoogte van het plangebied een nieuw gebouw (grote kapschuur) te zien. Deze is nog aanwezig.

⁴ bron: hisgis.nl

⁵ bron: monumenten.nl.

⁶ bron: rouveen.kadasterdata.nl

Afbeelding 5. Uitsnede uit de topografische kaart van 1975. Bron: topotijdreis.nl.

HOOFDSTUK 3 CONCLUSIE

De conclusie wordt gegeven aan de hand van de beantwoording van de onderzoeksvragen uit paragraaf 1.6.

➤ *Wat is de fysisch-geografische situatie van het gebied?*

De ondergrond bestaat uit dekzand, door de wind afgezet gedurende de late fasen van het Weichselien. Daarop is vanaf 3850 – 2750 voor Chr. een veenpakket ontstaan, dat vanaf de nieuwe tijd geleidelijk ontgonnen werd. Tegenwoordig ligt het plangebied in een dekzandvlakte, vervlakt door veen. Het bewoningslint van Rouveen ligt landschappelijk wat hoger dan de omgeving. Het volgt een dekzandrug in dit gebied, die de natuurlijke basis vormde voor de ontginning van het gebied en te zien is in bodemkundige boringen. In de top hiervan heeft vermoedelijk enige bodemvorming plaatsgevonden. Links van het plangebied resteert van het oorspronkelijke veenpakket nog een dunne moerige laag (moerige eerdgrond met zand ondieper dan 120 cm -mv. In het plangebied en ten oosten daarvan ligt een eerddek op het dekzand.

➤ *Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog intact? Wat is de invloed van de geomorfologische en bodemkundige aspecten van het plangebied op bewoning en gebruik in het verleden?*

Het plangebied ligt waarschijnlijk om een langgerekte dekzandrug of op de helling daarvan. In de nabijheid van het plangebied is in een bodemkundige grondboring bekend. Het bodemprofiel bestaat hier uit een opgebracht zanddek van 25 cm dik, gevolgd door een veenlaagje van 20 cm. Het veenlaagje ligt op een Bh-horizont met een dikte van 45 cm, die op een diepte van 90 cm –mv overgaat in een C-horizont.

De betreffende boring wijst op een mogelijk deels intact podzolprofiel die in de top van de dekzandrug vóór veenvorming kan zijn ontstaan..

➤ *Welke bekende archeologische waarden (complextype, archeologische periode) bevinden zich in het plan- en onderzoeksgebied?*

In het plan- en onderzoeksgebied zijn geen bekende archeologische waarden geregistreerd.

➤ *Wat is bekend over het historisch gebruik van het plangebied?*

De dekzandrug fungeerde rond ongeveer 1641 als basis voor een leidend waarlangs het huidige Rouveen ontstond en van waaruit het veengebied ten oosten ervan werd ontgonnen. Voor zover bekend is het plangebied niet bebouwd geweest vanaf 1832, al kan dat niet uitgesloten worden. Rond 1832 waren de aangrenzende percelen wel

bebouwd. Uit oude kaarten blijkt dat de bebouwingsgeschiedenis een sterke dynamiek kende. Voor de periode 1641 tot 1832 is op basis van oude kaarten niet bekend of het plangebied bebouwd was.

4 VERWACHTINGSMODEL

In dit hoofdstuk wordt een gespecificeerde verwachting voor het gebied gegeven op basis van de laatste onderzoeksvraag in par. 1.5.

➤ *Wat is de specifieke verwachting van het plangebied ten aanzien van archeologische waarden? (datering, complextype, omvang, diepteligging, gaafheid en conservering, locatie, uiterlijke kenmerken (artefacten en type indicatoren), mogelijke verstoringen)?*

In het plangebied kunnen resten uit de periode laat-paleolithicum tot in het laat-neolithicum worden verwacht (extractiekamp/nederzettingscomplex). In deze periode was het plangebied nog niet met veen bedekt en vormde het een relatief hooggelegen, voldoende ontwaterd gebied. Resten kunnen bestaan uit kleine kampementen uit de periode laat-paleolithicum – vroeg-neolithicum en nederzettingen uit het midden- en laat-neolithicum. Tot op heden zijn in de omgeving echter geen resten uit deze perioden gevonden. De kans op het aantreffen ervan moet dan ook als middelhoog worden beschouwd.

Eventuele nederzettingen uit de steentijd hebben een omvang van 50 – 200 m² (kleine variant) of 200 – 1000 m² (middelgrote variant). Deze resten liggen in de top van de natuurlijke ondergrond, mogelijk dicht onder het maaiveld onder een bouwvoor of eventueel moerig pakket. De natuurlijke bodem wordt hier gevormd door dekzand waarin zich mogelijk een podzol heeft ontwikkeld. Eventuele resten bestaan uit vuursteenstrooiingen (neolithicum). Vanaf het neolithicum kan daarnaast (gefragmenteerd) aardewerk worden verwacht, evenals houtskool, verbrande huttenleem en natuursteen.

Daarnaast kunnen resten uit de nieuwe tijd worden verwacht (nederzettings-complex), specifiek vanaf ongeveer 1641. Dit betreft resten van bebouwing uit de vierde bewoningsfase van Rouveen toen het dorp naar de huidige locatie werd verplaatst. Resten bevinden zich aan of vlak onder de bouwvoor en kunnen zich uitstrekken tot in het onderliggende dekzand. Te verwachten is baksteen, leem, nederzettingsafval, erfinrichting, bijgebouwtjes, beerputten, waterputten, afvalkuilen en sporen van verkaveling. In het plangebied bevindt zich een verkavelingssloot die rond 1832 reeds op de kaart stond.

Onderstaande tabel geeft in het kort de archeologische verwachting weer:

PERIODE	COMPLEXTYPE	DIEPTELIGGING	KENMERKEN
nieuwe tijd	nederzetting	circa 20-100 cm –mv	resten van bebouwing (uitbraaksleuven, funderingen) greppels, kuilen, verkavelingssloten
bronstijd – late middeleeuwen	geen verwachting		
- neolithicum	nederzetting	20-100 cm –mv	(paal)kuilen, sporen van erfinrichting, aardewerk, bewerkt steen, verbrande leem e.d..
laat- paleolithicum – vroeg- neolithicum	extractiekamp	20-100 cm –mv.	vuursteen- en houtschoolconcentraties, ondiepe haardkuilen

➤ *Tabel 3. Gespecificeerde archeologische verwachting. Rood: hoge verwachting;
oranje: matige verwachting.*

HOOFDSTUK 5 VELDONDERZOEK

5.1 BESCHRIJVING ONDERZOEKSMETHODIEK

Het veldonderzoek heeft tot doel meer inzicht te verkrijgen in de fysische situatie in het plangebied. Het dient de in het plangebied aanwezige bodems, de mate van verstoring en de aanwezigheid van potentiële archeologische niveaus in kaart te brengen. Aan de hand daarvan kan er voor het plangebied een gespecificeerd verwachtingsmodel worden opgesteld dat gedetailleerder en nauwkeuriger is dan een verwachtingsmodel dat louter gebaseerd is op bronnen en globalere bodem- en geomorfologische kaarten.

Het veldonderzoek bestond uit het zetten van 5 verkennende boringen. De boringen zijn verspreid over het te verstoren gebied (locatie van de nieuwbouw gezet).

De boringen zijn ingemeten met GPS met een nauwkeurigheid van 2 m en gecorrigeerd aan de hand van de huidige topografie. De verkennende boringen zijn uitgevoerd met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm omdat deze de beste laagdifferentiatie oplevert. De verkennende boringen zijn nageboord met een 12 cm Edelmanboor gezet (opsporen archeologische indicatoren). Relevante lagen van de boorkernen zijn gezeefd over een maaswijdte van 4 mm. op het voorkomen van archeologische indicatoren. Het bodemprofiel is beschreven volgens de norm NEN 5104 en ASB. De NAP-maaiveldhoogtes van de boringen zijn bepaald aan de hand van het AHN. De profielbeschrijvingen zijn opgenomen in bijlage 9. De boorpuntenkaart met de posities van de boringen is opgenomen in bijlage 8.

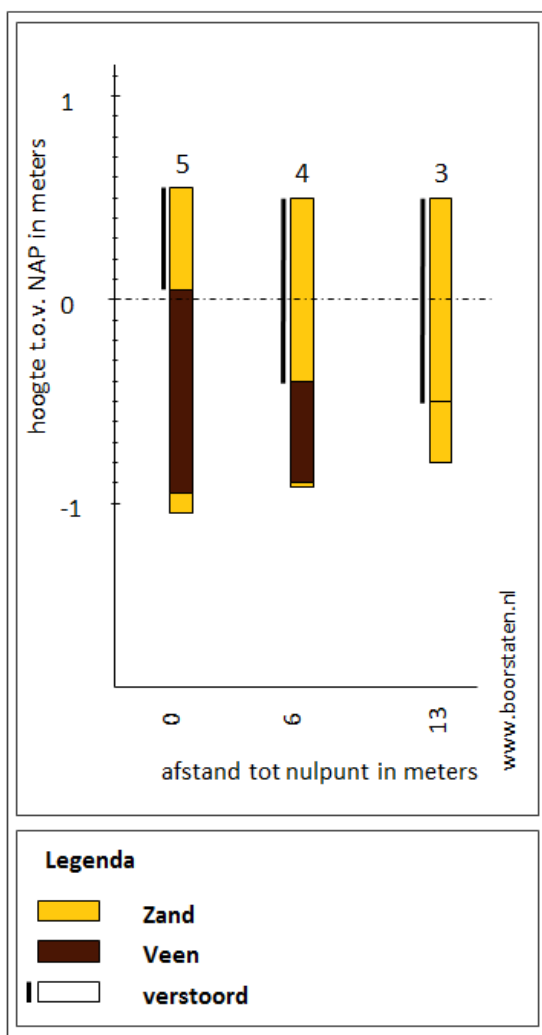
5.2 VRAAGSTELLING

De volgende onderzoeksvragen zijn richtinggevend voor het uit te voeren karterend booronderzoek:

- *Wat is de aard (ontstaanswijze, textuur, kleur), diepteligging en ouderdom van de relevante natuurlijke afzettingen in de ondergrond ter plaatse van het onderzoeksgebied?*
- *Wat is de aard (kleur, textuur, samenstelling), diepteligging, genese en gaafheid van natuurlijke en eventuele antropogene bodemhorizonten ter plaatse van het plangebied?*
- *Wat is de aard, dikte en omvang van eventueel ter plaatse van het onderzoeksgebied voorkomende afdekkende lagen en de (geschatte) ouderdom daarvan (plaggendek, stuifzandlaag, kleidek, afvallaag, ophogingslaag)?*
- *Tot welke diepte is sprake van een 'recente' bodemverstoring?*
- *Zijn de verwachte vondst- en/of spoorcomplexen (archeologische indicatoren) binnen het plangebied aanwezig?*
- *Uitgaande van waarnemingen gedaan tijdens het veldwerk, in hoeverre komen de uitkomsten overeen met de resultaten van het bureauonderzoek?*
- *Uitgaande van waarnemingen gedaan tijdens het veldwerk, hoe adequaat is de gekozen onderzoeksstrategie?*
- Indien archeologische resten (indicatoren) aanwezig zijn:
 - *Wat is de (mogelijke) omvang, aard, datering en fysieke kwaliteit van de archeologische vondst- en/of spoorcomplexen?*
 - *Wat is de diepteligging van de top van het niveau met archeologische vondst- en/of spoorcomplexen ('vondstlaag') ten opzichte van het maaiveld en NAP?*
 - *Wat is de dikte van deze vondstlaag/vondstlagen?*
 - *Welke consequenties zal voortgaande planuitvoering op de archeologische resten kunnen hebben?*

5.3 RESULTATEN: LITHOLOGIE, LITHOGENESE EN BODEMONTWIKKELING

Bij het veldbezoek bleek de oude verkavelingssloot nog zeer herkenbaar, maar goeddeels verland. De boringen zijn aan weerszijden van dit greppeltje gezet: het resterende deel van het terrein is overwegend verhard. Het typerende bodemprofiel bestaat uit een opgebracht zanddek van 20 – 50 cm dik. In de meeste boringen is dit opgebrachte zanddek vermengd met een onderliggende moerige laag tot een eerdachtig dek van ongeveer 50 cm dik (boringen 1,2 en 5). Ten zuiden van het verlande greppeltje ligt onder dit eerdachtig dek matig fijn, matig siltig dekzand (vanaf circa 50 cm –mv/ 0,0 m –NAP). De top bestaat uit een bruin gekleurde B-horizont. Vanaf 70 - 80 cm –mv gaat deze geleidelijk over in een lichtbruingele BC-horizont. In boringen 1,2 en 3 begint de C-horizont (geelbruin) begint op ongeveer 80 - 100 cm –mv.

Aan de noordelijke zijde van het greppeltje (boringen 3 en 4) is het eerdachtig dek veel dikker (90 – 100 cm), zie afbeelding hiernaast. Dat hangt samen met een grotere veendiepte: in boring 4 is onder het eerdachtig dek nog een intacte veenlaag, die doorloopt tot circa 140 cm –mv. In boring 5 loopt het eerdddek tot deze diepte.

De hiernaast getoonde afbeelding laat zien dat het dekzand bij boringen 4 en 5 sterk duikt. Dit geldt ook ten opzichte van boringen 1 en 2. Waarschijnlijk was hier sprake van een veengeultje die zich in het Pleistocene zand heeft ingesneden. In boringen 3, 4 en 5 zijn geen sporen van bodemvorming gezien.

De verstoorde laag in boring 3 bestaat uit zeer fijn, matig siltig en sterk humeus zwart/grijs/bruin zand. De laag bevat wat baksteen, modern aardewerk, plastic, glas en een spijker. Hier is sprake van een recent gedempte sloot.

Afbeelding 6. raai-profiel van boringen 5, 4 en 3.

5.4 RESULTATEN: ARCHEOLOGIE

Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Tevens is geen (dun) plaggendek waargenomen. In boring 3 is een recent gedempte slootvulling aangetroffen met recent materiaal erin. In boringen 1 en 2 zijn B- en BC-horizonten aanwezig. De karterende boringen hebben echter geen archeologische indicatoren opgeleverd.

HOOFDSTUK 6 CONCLUSIE EN VERWACHTING

De vraagstelling zoals weergegeven in paragraaf 5.2 kan nu als volgt beantwoord worden.

- *Wat is de aard (ontstaanswijze, textuur, kleur), diepteligging en ouderdom van de relevante natuurlijke afzettingen in de ondergrond ter plaatse van het onderzoeksgebied?*

De natuurlijke ondergrond bestaat uit dekzand. Het moedermateriaal (C-horizont) bestaat uit matig fijn, matig siltig geelbruin, iets grindig zand. Het zand is gedurende de late fasen van de laatste ijstijd (Weichselien) door de wind afgezet. De aanwezige grindkorreltjes wijzen erop dat daarna enige verspoeling heeft plaatsgevonden. Het dekzand ligt op een diepte van ruwweg 50 cm/ 0 m NAP (boringen 1 en 2), 100 cm/0,5 m –NAP (boring 3) en 150 cm –mv/0,9 m –NAP (boring 4 en 5)

In boring 4 is veen aangetroffen tussen 90 en 140 cm –mv (0,4 – 0,9 m –NAP). Deze laag is donkerbruin van kleur, tamelijk homogeen met iets plantenresten en wat smerend. Het veen is ontstaan vanaf ongeveer 3850 en 2750 voor Chr.

- *Wwat is de aard (kleur, textuur, samenstelling), diepteligging, genese en gaafheid van natuurlijke en eventuele antropogene bodemhorizonten ter plaatse van het plangebied?*

In boringen 1 en 2 zijn B- en BC-horizonten aangetroffen. Qua textuur en samenstelling komen deze overeen met het moedermateriaal waarin ze gevormd zijn. De B-horizont is bruin van kleur en ligt tussen circa 55 en 75 cm –mv (0,15 – 0,35 m –NAP). De bruingele BC-horizont ligt er direct onder; deze laag is ongeveer 20 cm dik.

- *Wat is de aard, dikte en omvang van eventueel ter plaatse van het onderzoeksgebied voorkomende afdekkende lagen en de (geschatte) ouderdom daarvan (plaggendek, stuifzandlaag, kleidek, afval laag, ophogingslaag)?*

Op het eerdachtige dek komt indicenteel nog een laagje opgebracht zand voor van ongeveer 20 cm dik. Elders is het oorspronkelijke veenpakket vermengd met zand.

- *Tot welke diepte is sprake van een 'recente' bodemverstoring?*
- *In boring 5 is sprake van een verstoring tot 150 cm –mv. Dit betreft vermoedelijk een subrecente verstoring. niet ouder dan voor de ontginning van het gebied in de 17^e eeuw.*

Voor wat betreft de onderzoeksvragen met betrekking tot het karterend onderzoek: er zijn geen relevante sporen of vondsten aangetroffen behalve een gedempte en een nog bestaande (grotendeels verlande) verkavelingssloot. Deze

onderzoeksvragen zijn daarom niet van toepassing. Verkavelingssloten zijn zeer algemeen in het gebied en zijn van beperkte cultuurhistorische waarde en van zeer beperkte archeologische waarde. De aangetroffen sloten staan de nieuwbouwplannen niet in de weg.

HOOFDSTUK 7 SELECTIEADVIES

Op basis van het uitgevoerde booronderzoek is de kans klein dat het plangebied archeologische sporen bevat. Karterende boringen in het dekzand hebben geen archeologische indicatoren opgeleverd. Het bodemprofiel toont een dik eerdachtig dek, een gedempte verkavelingssloot en vermoedelijk een oud veenstroompje. Resten van bewoning uit de nieuwe tijd zijn niet aangetroffen.

Om deze reden adviseren we geen vervolgonderzoek uit te voeren en het plangebied vrij te geven. De implementatie van dit advies is in handen van de gemeente Staphorst, hierin vertegenwoordigd door de archeologisch adviseur van de gemeente, de heer A. Vissinga (regio-archeoloog), 038 – 421 32 57, mail albert.vissinga@hetoversticht.nl

Mochten bij graafwerkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, dan geldt conform de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij de gemeente of haar regio-archeoloog.

literatuur

Holl, J., 2014. Plangebied Oude Rijksweg 489 te Rouveen, gemeente Staphorst; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek. RAAP-rapport 4846. Weesp.
Mulder, E.F.J. de., 2003. De ondergrond van Nederland. Groningen.
Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters, Nederlands Normalisatie-instituut Delft.
Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen en M. Verbruggen, 2006. Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek v2. SIKB

Archeologische databases/internetbronnen

ArchisIII

www.boorstaten.nl

www.topotijdreis.nl

www.hisgis.nl

Gebruikte kaarten

Historische kaarten vanaf 1890 tot en met 2015. Bron: www.topotijdreis.nl.

Geraadpleegd op 10-7-2018

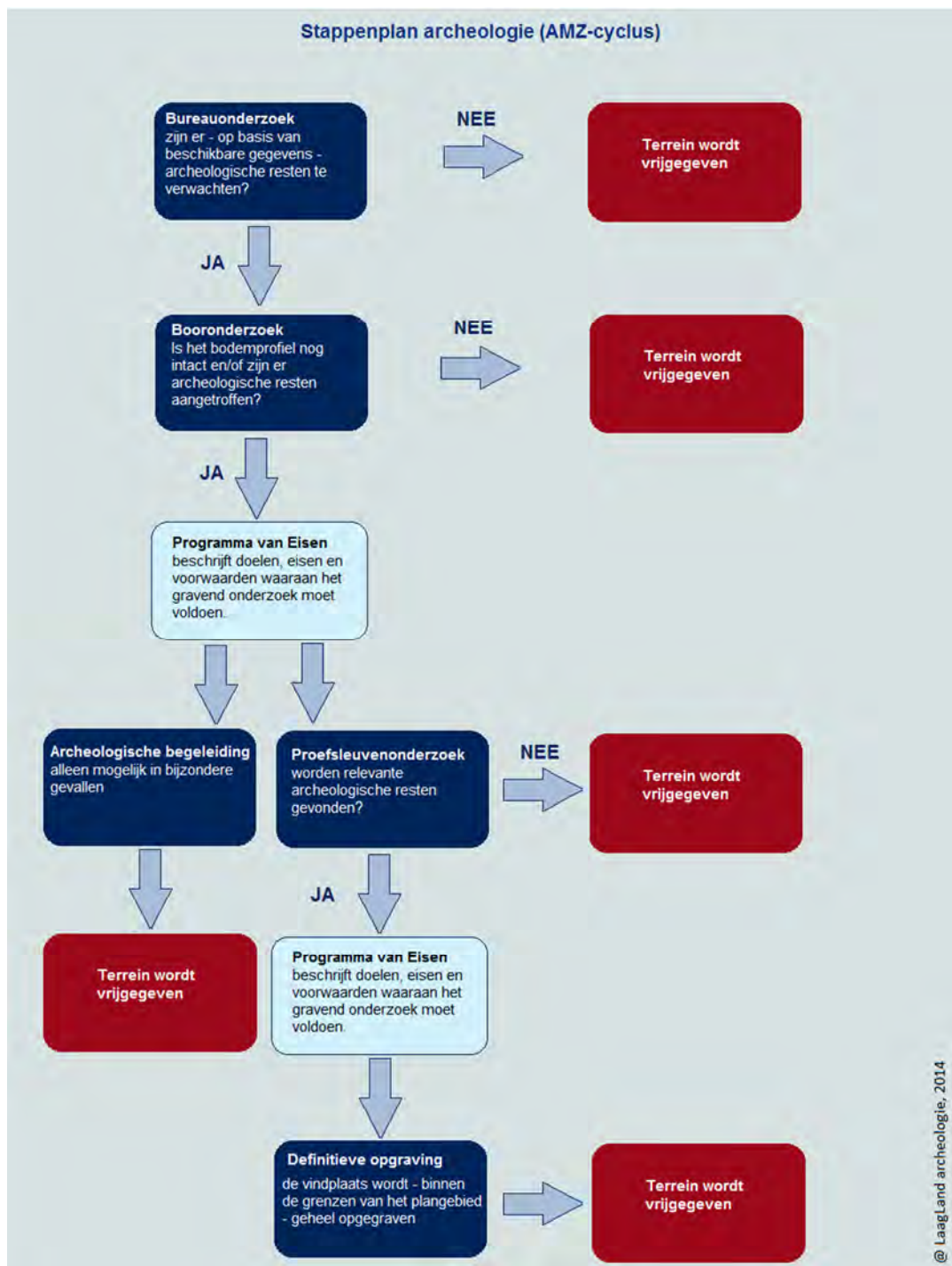
Archeolandschappelijke eenhedenkaart. Bron: gemeente Staphorst. Geraadpleegd op 10-7-2018

Archeologische verwachtings en beleidsadvieskaart gemeente Staphorst. Bron: gemeente Staphorst. Geraadpleegd op 10-7-2018

Kaart waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen. Bron: www.zoeken.cultureelerfgoed.nl. Geraadpleegd op 10-7-2018

Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 10-7-2018

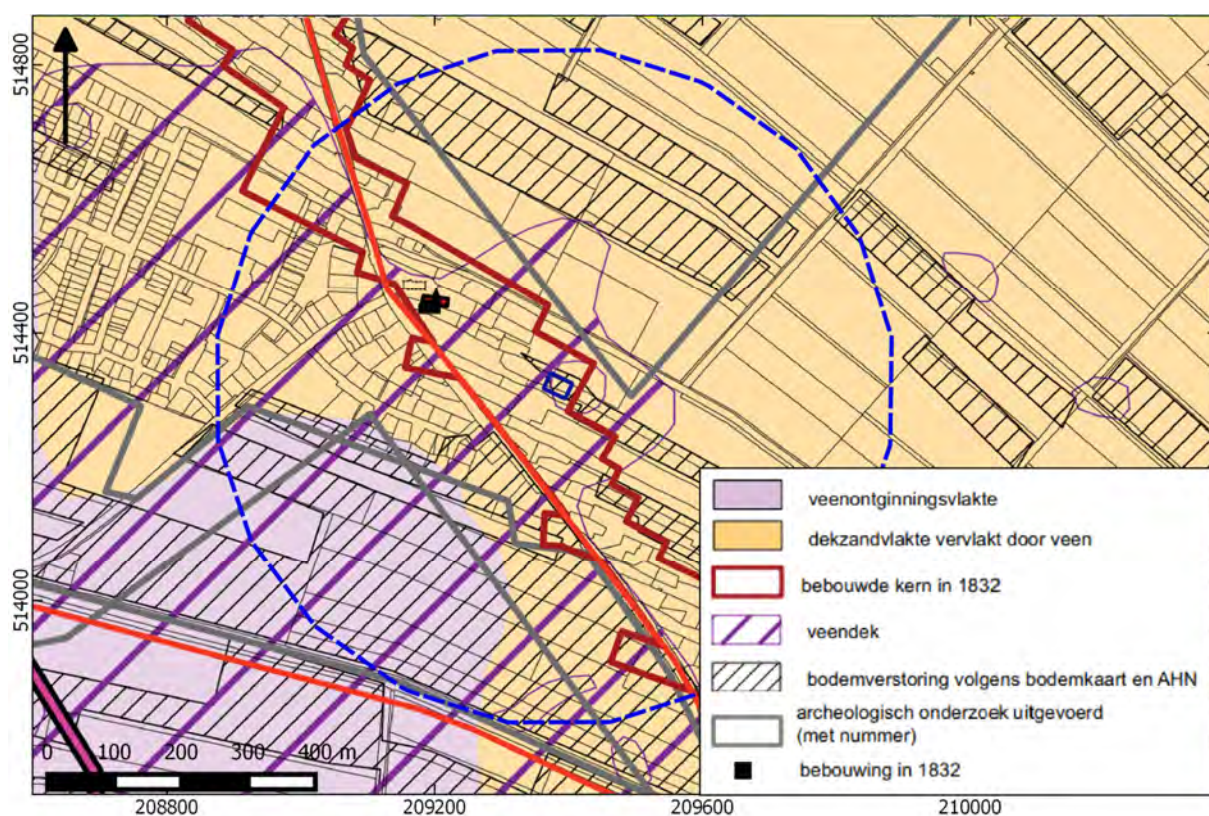
BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS

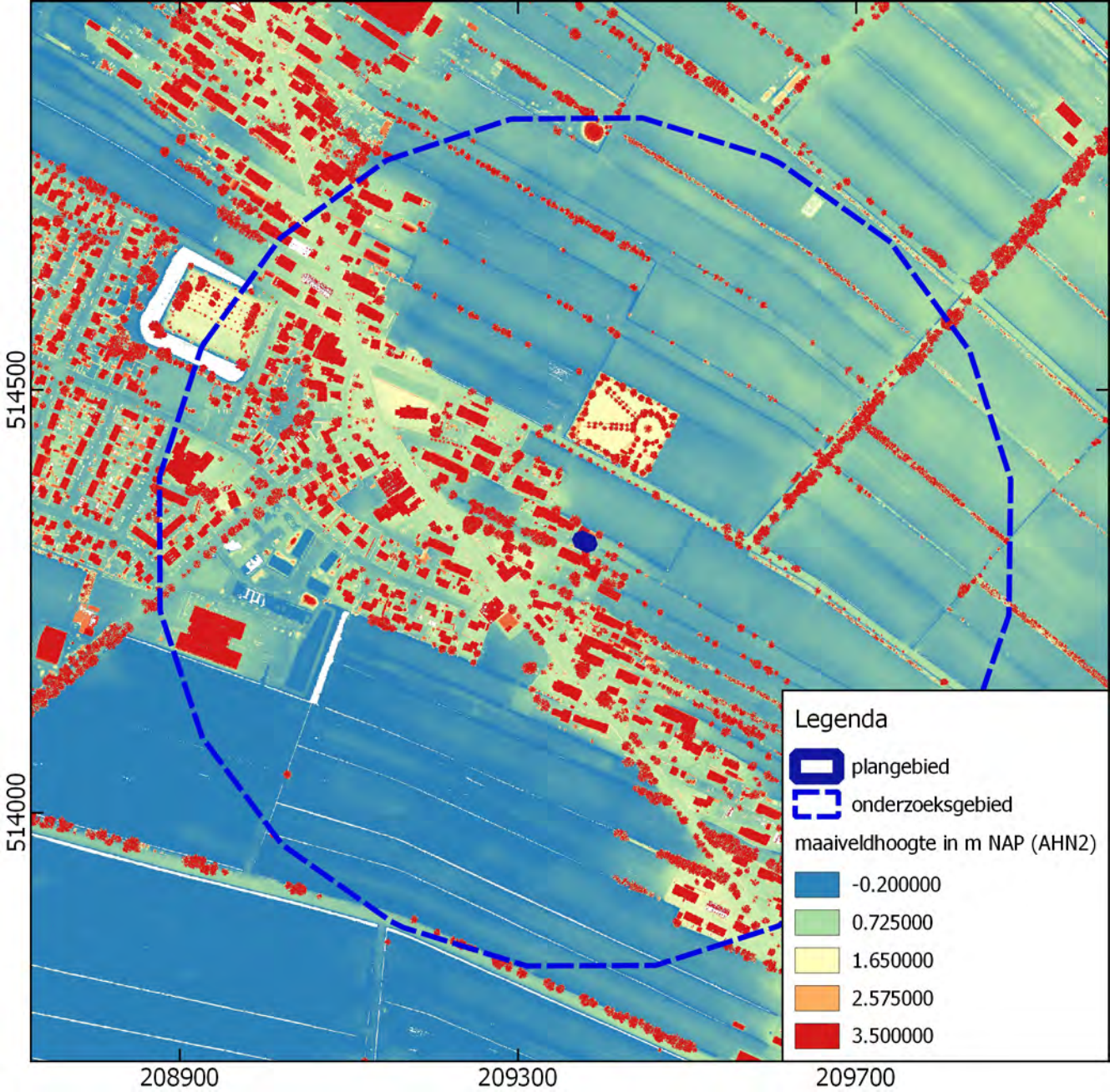
BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Archeologische perioden			Datering	
Nieuwe tijd		C	1795	
		B		1650
		A		1500
Middeleeuwen		Laat	1250	
		Vol	1050	
		vroeg	Ottoons	900
			Karolingisch	725
			Merovingisch	450
Romeinse tijd		Laat	270	
		Midden	70 na Chr.	
		Vroeg	15 voor Chr.	
Prehistorie	Ijzertijd	Laat	250	
		Midden	500	
		Vroeg	800	
	Bronstijd	Laat	1100	
		Midden	1800	
		Vroeg	2000	
	Neolithicum	Laat	2850	
		Midden	4200	
		Vroeg	4900/5300	
	Mesolithicum	Laat	6450	
		Midden	8640	
		Vroeg	9700	
	Paleolithicum	Jong	35.000	
		Midden	250.000	
		Oud		
@ Laagland Archeologie, 2014				

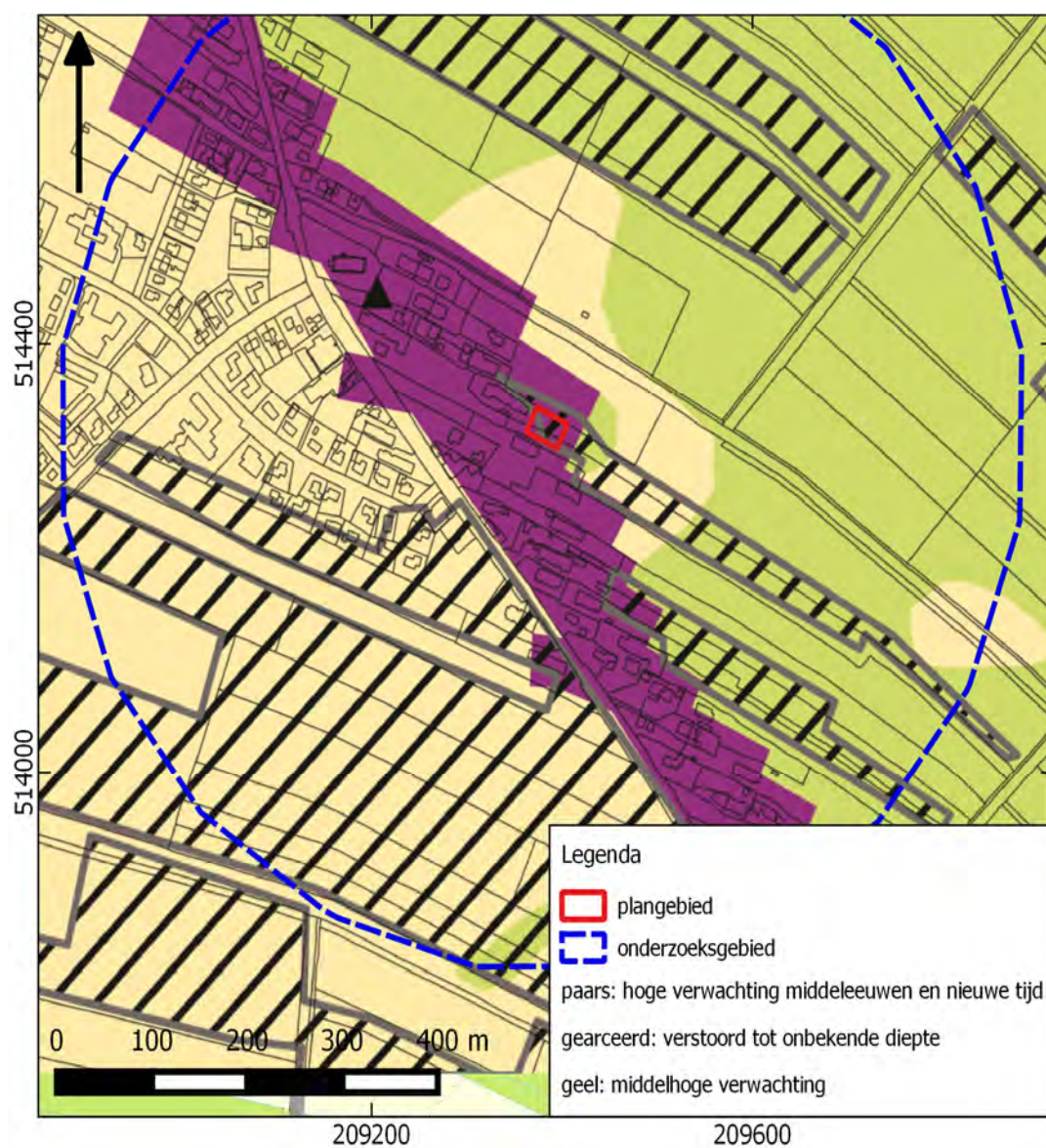
BIJLAGE 3 ARCHEOLANDSCHAPPELIJKE EENHEDENKAART

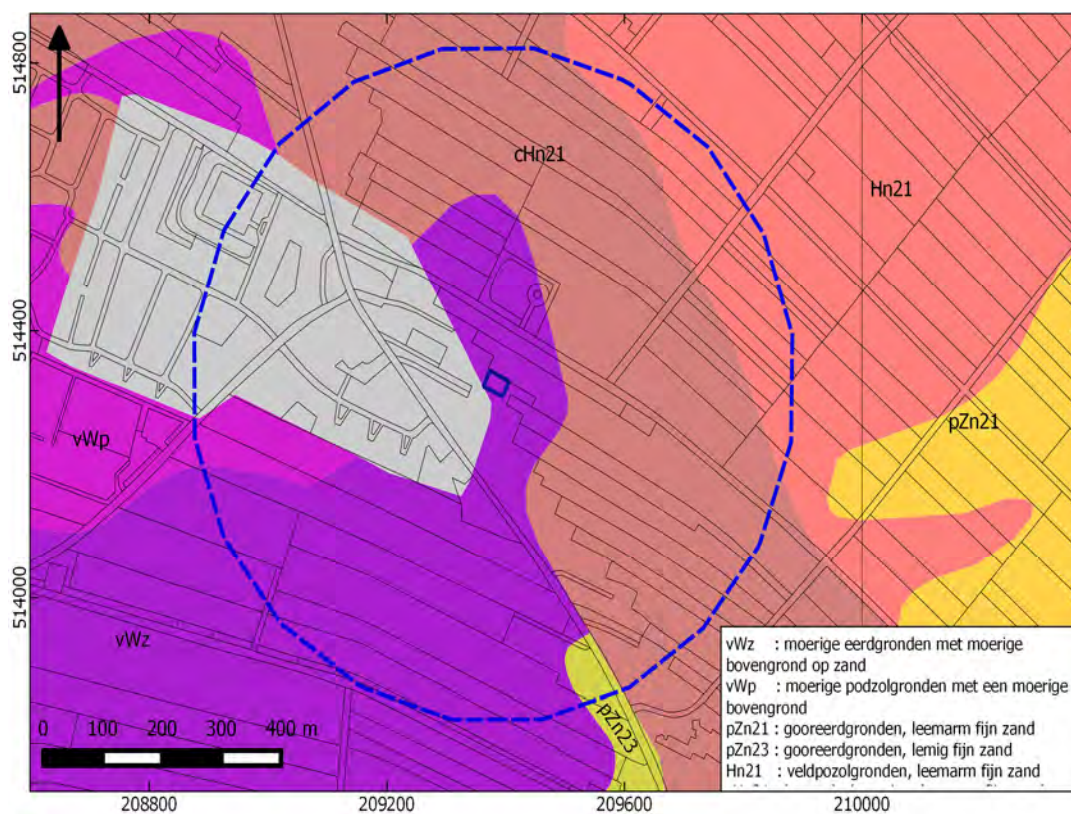
BIJLAGE 4 ACTUEEL HOOGTEBESTAND NEDERLAND

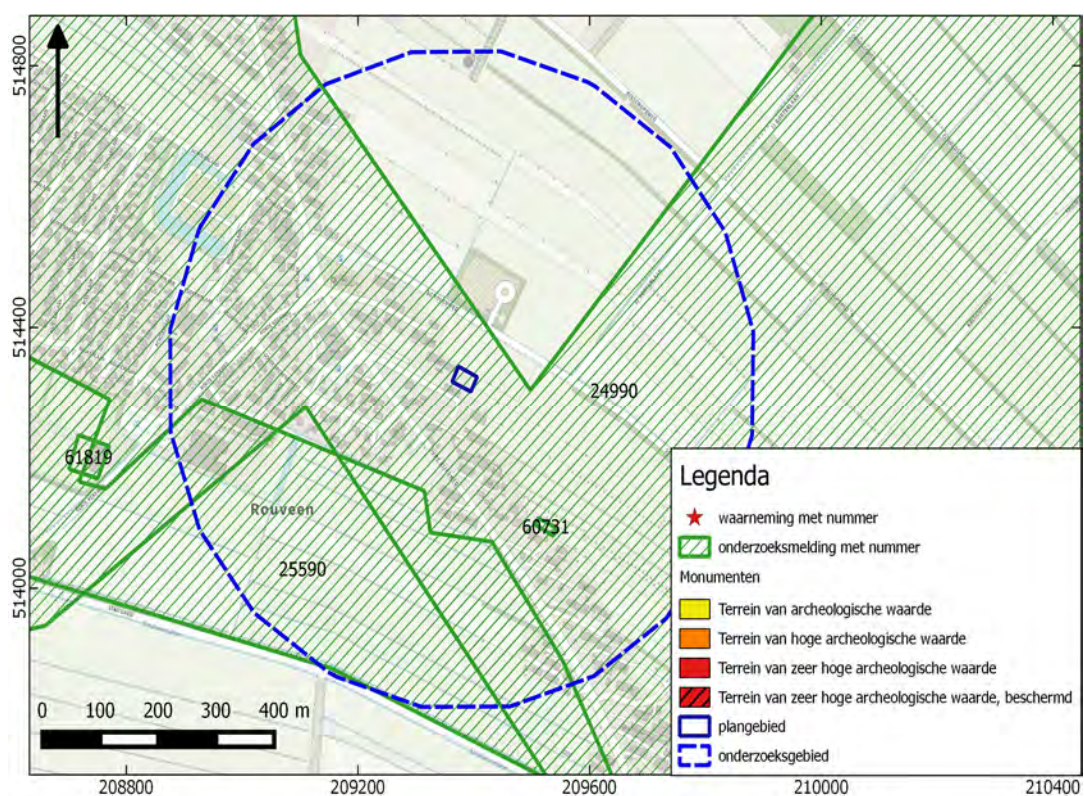
BIJLAGE 5 GEMEENTELIJKE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGSKAART

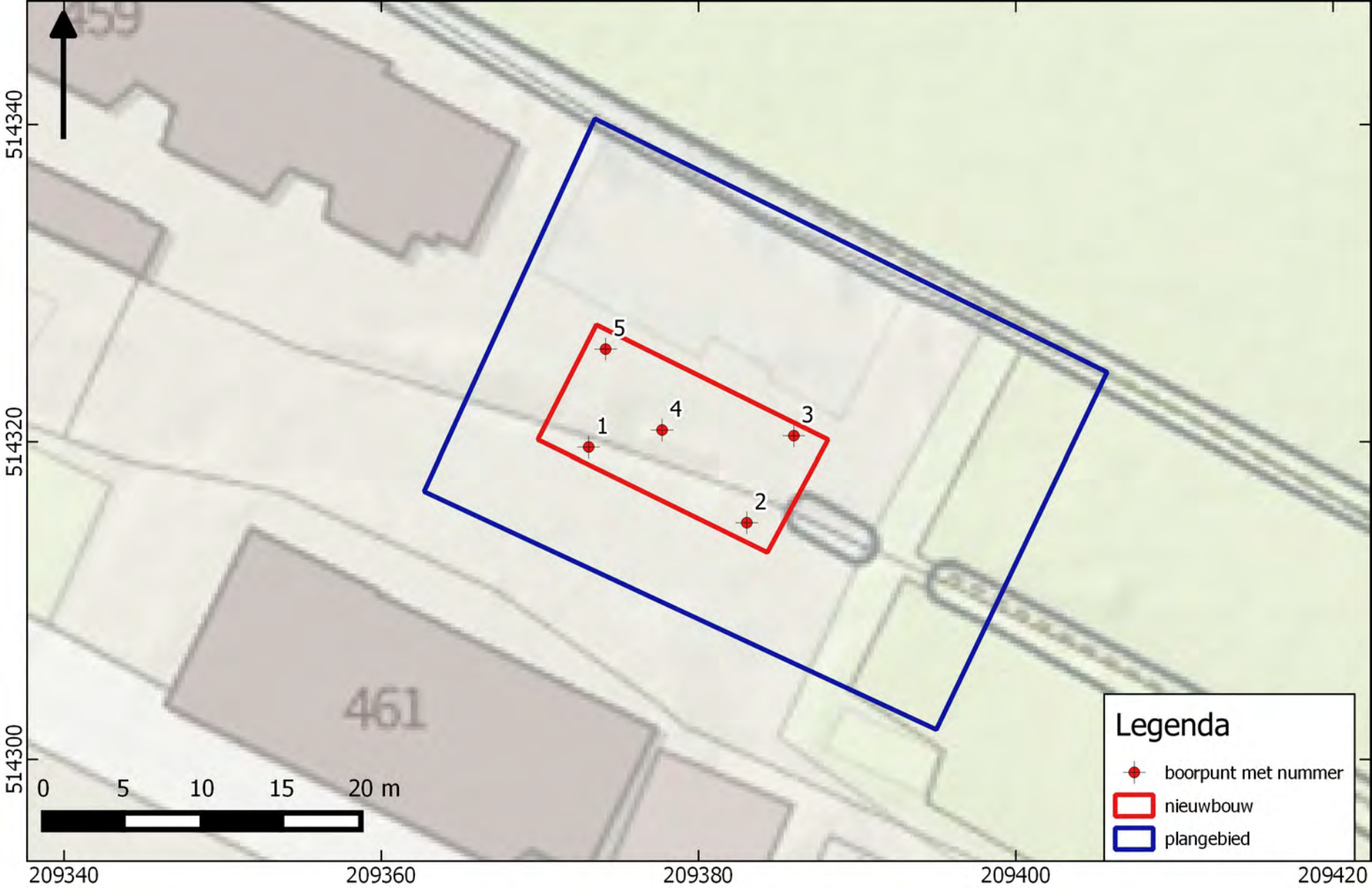
BIJLAGE 6 BODEMKAART

BIJLAGE 7 WAARNEMINGEN, AMK- TERREINEN EN ONDERZOEKSMELDINGEN

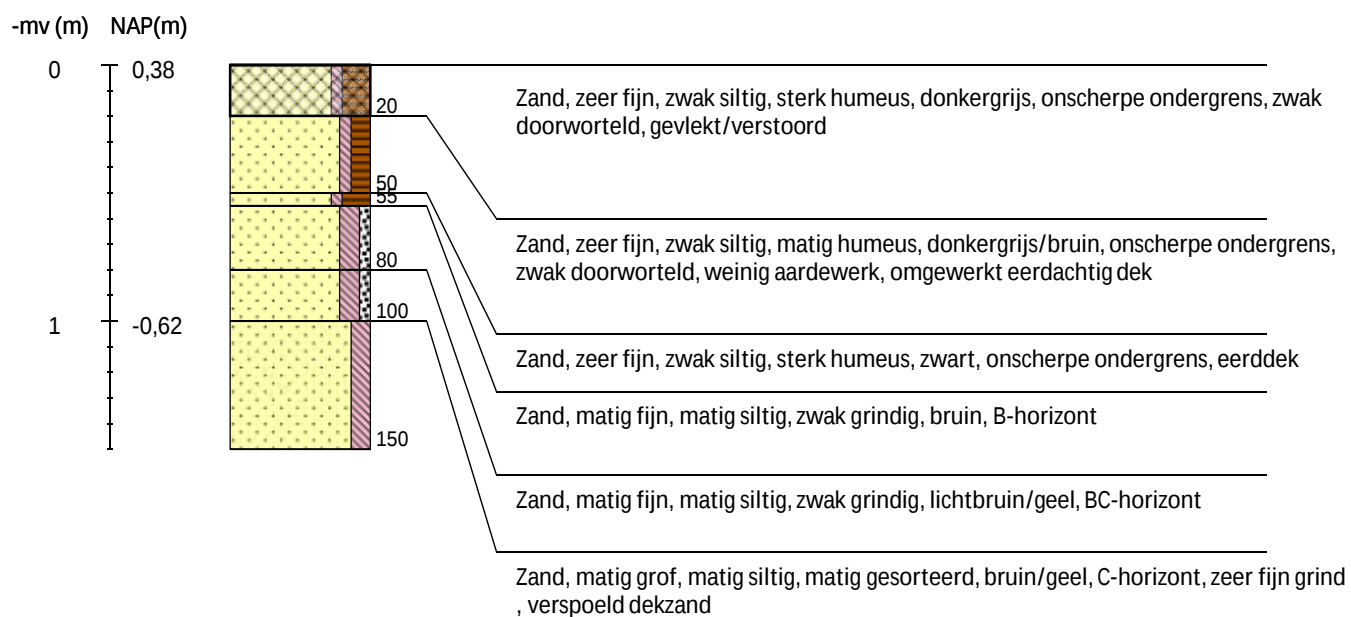

BIJLAGE 8 BOORPUNTENKAART VELDONDERZOEK

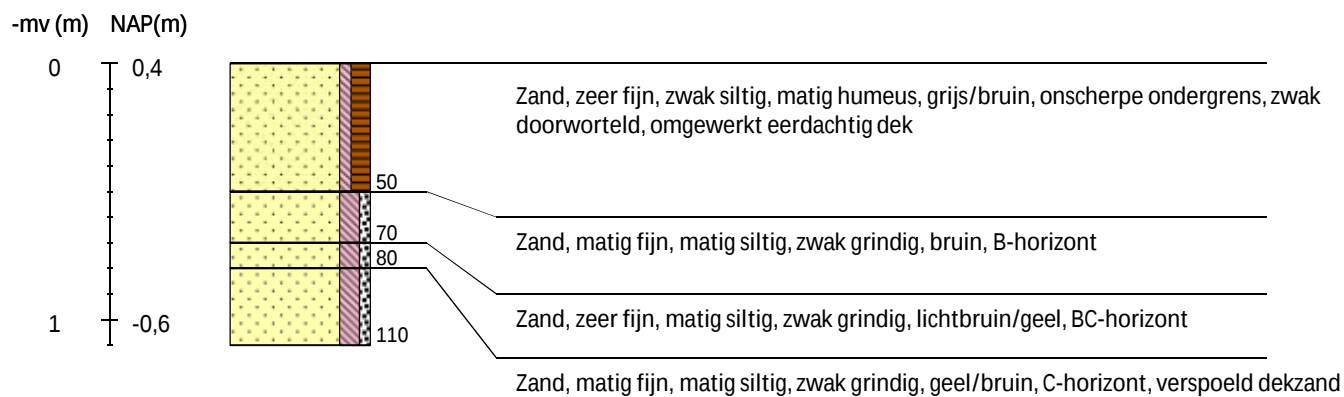

BIJLAGE 9 BOORSTATEN VELDONDERZOEK

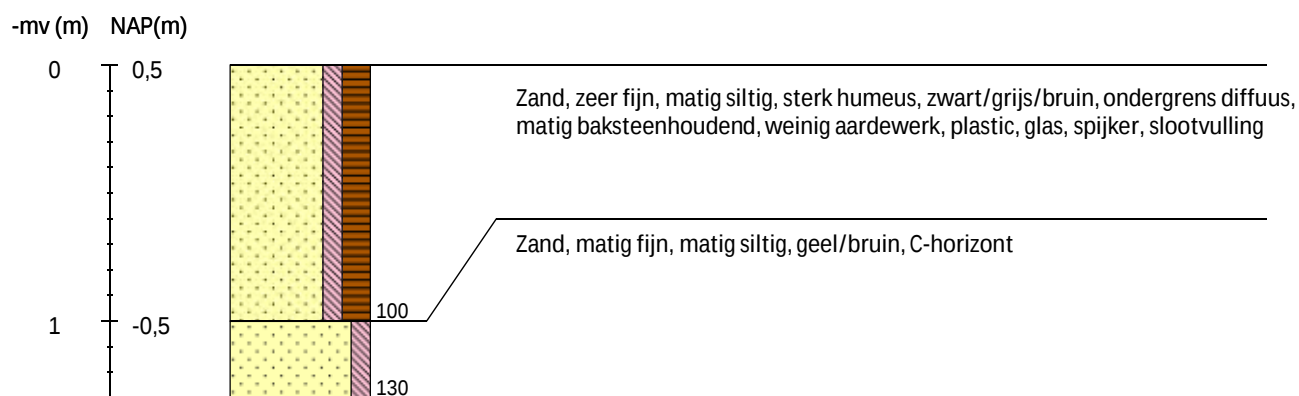
Boring 1 RD-coördinaten: 209373/514320 -

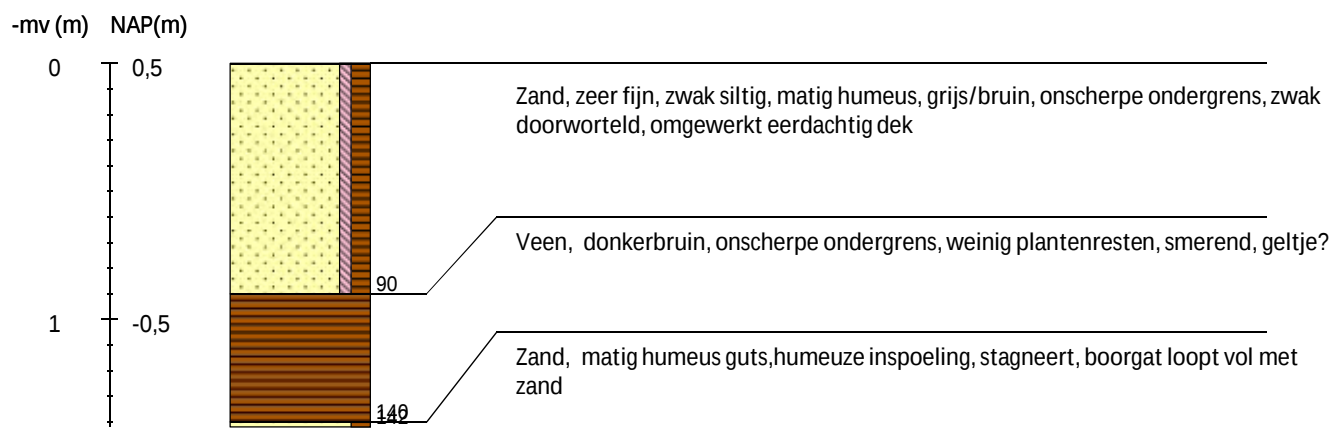
Boring 2 RD-coördinaten: 209383/514315 -

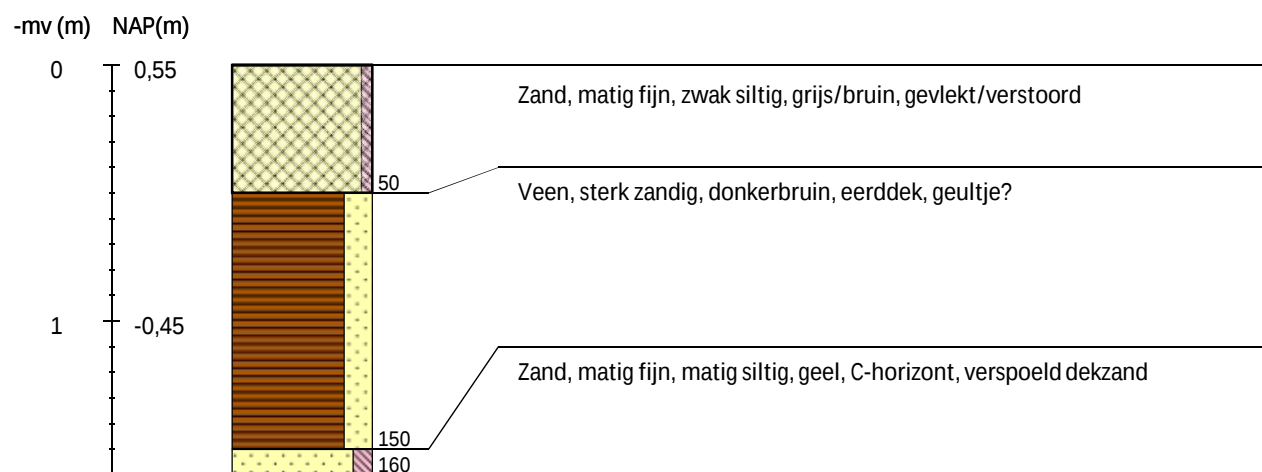
Boring 3 RD-coördinaten: 209386/514320 -

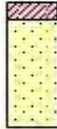
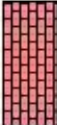
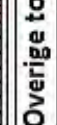
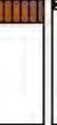
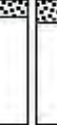
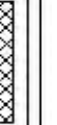
Boring 4 RD-coördinaten: 209378/514321 -

Boring 5 RD-coördinaten: 209374/514326 -

Legenda (conform NEN 5104, boorbeschrijvingsnorm van NITG-TNO en ASB)

Zand Zand, zwak siltig Zand, matig siltig Zand, sterk siltig Zand, uiterst siltig Zand, kleilig	Veen Veen, mineraalarm Veen, zwak kleilig Veen, sterk kleilig Veen, zwak zandig Veen, sterk zandig	Diversen Verharding Water Zandmediaan uiterst fijn < 105 µm zeer fijn 105 - < 150 µm matig fijn 150 - < 210 µm matig grof 210 - < 300 µm zeer grof 300 - < 420 µm uiterst grof 420 - < 2000 µm
Klei Klei, zwak siltig Klei, matig siltig Klei, sterk siltig Klei, uiterst siltig Klei, zwak zandig Klei, matig zandig Klei, sterk zandig	Grind Grind, zwak zandig Grind, matig zandig Grind, sterk zandig Grind, uiterst zandig Grind, siltig	Zandsortering goed gesorteerd D₆₀/D₁₀ < 1,8 matig gesorteerd D₆₀/D₁₀ 1,8 < 3 slecht gesorteerd D₆₀/D₁₀ > 3
Leem Leem, zwak zandig Leem, sterk zandig	Overige toevoegingen zwak humeus matig humeus sterk humeus zwak grindig matig grindig sterk grindig verstoorde laag	Kalkgehalte kalkloos geen opbruising kalkarm minder dan 0,5% CaCO₃ kalkrijk hoorbare opbruising, circa 0,5 - 1 à 2 % CaCO₃ zichtbare opbruising, 1 à 2% CaCO₃ Begrenzing onderliggende laag scherp overgangsgebied < 0,3 cm onscherp overgangsgebied 0,3 - < 3 cm diffuus overgangsgebied 3 cm - < 10 cm Inclusies/archeologische indicatoren weinig < 1% matig 1-10% veel > 10%